

Onsdagen den 28 februari

Kl. 10.00

§ 1 Justerades protokollet för den 12 innevarande månad.

§ 2 Föredrogs och hänvisades

Proposition

1979/80:85 till skatteutskottet

§ 3 Föredrogs och hänvisades

Motion

1979/80:1907 till justitieutskottet

§ 4 Föredrogs och bifölls

Interpellationsframställning 1979/80:147

§ 5 Föredrogs

Skatteutskottets betänkande

1979/80:21 med anledning av propositionen 1979/80:60 om ändrade regler för redovisning av kupongskatt

Justitieutskottets betänkande

1979/80:20 med anledning av propositionen 1979/80:100 såvitt gäller anslag till åklagarväsendet

Lagutskottets betänkanden

1979/80:19 med anledning av regeringens proposition 1979/80:101 med förslag om tilläggsbudget II till statsbudgeten för budgetåret 1979/80 såvitt gäller förslag till lag om ändring i patentlagen (1967:837)

1979/80:24 med anledning av propositionen 1979/80:100 såvitt gäller anslag till Bokföringsnämnden

Utbildningsutskottets betänkande

1979/80:16 med anledning av propositionen 1979/80:101 med förslag om tilläggsbudget II till statsbudgeten för budgetåret 1979/80 såvitt gäller vissa anslag inom utbildningsdepartementets verksamhetsområde

Trafikutskottets betänkande

1979/80:8 med anledning av propositionen 1979/80:100 såvitt gäller anslag till Kommunikationsdepartementet m. m.

Kammaren biföll vad utskotten i dessa betänkanden hemställt.

§ 6 Naturresurs- och miljöpolitiken m. m.

Föredrogs jordbruksutskottets betänkande 1979/80:25 med anledning av motioner om naturresurs- och miljöpolitiken m. m.

I detta betänkande behandlades motionerna

1978/79:1440 av Gösta Bohman m. fl. (m), vari såvitt nu var i fråga (yrkande 1) hemställdes att riksdagen hos regeringen begärde tilläggsdirektiv till miljö- och naturresursutredningen i enlighet med vad som anförts i motionen,

1978/79:1967 av Thorbjörn Fälldin m. fl. (c), vari såvitt nu var i fråga (yrkandena 2 och 6) hemställdes 2. att riksdagen uttalade sig för nödvändigheten av att de Gemensamma planeringsförutsättningarna (GPF) präglades av en ekologisk grundsyn. 6. att riksdagen som sin mening gav regeringen till känna vad som i övrigt anförts i motionen, och

1979/80:1989 av Olof Palme m. fl. (s).

Utskottet hemställde

1. beträffande avgiftsfinansiering av vissa myndighetsfunktioner att riksdagen lämnade motionen 1978/79:1989 utan vidare åtgärd,

2. beträffande tilläggsdirektiv till naturresurs- och miljökommittén att riksdagen ansåg motionen 1978/79:1440 yrkande 1 besvarad med vad utskottet anförde.

3. beträffande en ekologisk grundsyn i kommunal planering att riksdagen ansåg motionen 1978/79:1967 yrkande 2 besvarad med vad utskottet anförde.

4. beträffande resurs- och miljöpolitik i övrigt att riksdagen ansåg motionen 1978/79:1967 yrkande 6 besvarad med vad utskottet anförde.

Reservation hade avgivits av Svante Lundkvist, Åke Wictorsson, Gunnar Olsson, Håkan Strömberg, Martin Segerstedt, Maja Ohlin och Jan Fransson (alla s) som ansett att utskottet under 2–4 bort hemställa

2. beträffande tilläggsdirektiv till naturresurs- och miljökommittén att riksdagen skulle avslå motionen 1978/79:1440 yrkande 1,

3. beträffande en ekologisk grundsyn i kommunal planering att riksdagen skulle avslå motionen 1978/79:1967 yrkande 2,

4. beträffande resurs och miljöpolitik i övrigt att riksdagen skulle avslå motionen 1978/79:1967 yrkande 6.

JAN FRANSSON (s):

Herr talman! Vi har från socialdemokraternas sida reserverat oss mot den alltför generösa behandling som två borgerliga motioner fått i jordbruksutskottets betänkande 1979/80:25. I moderaternas motion 1978/79:1440 yrkas att naturresurs- och miljökommittén ges tilläggsdirektiv om precisering av begreppet ekologisk grundsyn och i deras motion 1978/79:1108 att utgångs-

punkten för kommittén bör vara att finna sådana riktlinjer för miljöpolitiken som förenar hänsynen till miljön med en fortsatt utveckling av det svenska industrisamhället.

Även om man kan ha viss förståelse för moderaternas yrkande sedan man tagit del av centerns motion om ekologi och resurshushållning, anser vi från socialdemokraternas sida att de föreslagna tilläggsdirektiven inte skulle ge någon större klarhet i kommitténs arbete. Vi har därför i vår reservation yrkat att riksdagen avslår motionen 1978/79:1440, yrkande 1.

Naturrekurs- och miljökommittén tillsattes i januari 1978. I direktiven ingår att kommittén så snabbt som möjligt fortlöpande skall lägga fram förslag i form av delbetänkanden och slutredovisa sitt arbete nästa år. Två år har gått, och såvitt jag känner till har inte några delbetänkanden avlämnats. Det finns säkert en förklaring till det.

Direktiven är inte bara utomordentligt vidlyftiga. Innebörden torde också i långa stycken vara helt obegriplig, i varje fall för en vanlig medborgare. Vad sägs t. ex. om följande citat ur direktiven:

”Kommittén bör göra sina bedömningar utifrån aktuell kunskapsnivå och även pröva om de ur analyserna härledda framtidsbilderna är önskvärda och realiserbara. I arbetet bör ingå att söka beskriva på vilket sätt samhällsutvecklingen kan påverkas i önskad riktning och i vilken takt detta kan ske. Kommittén bör också bedöma i vad mån ett tillgodoscende av resurs- och miljöpolitiska mål kan komma i konflikt med andra angelägna mål för samhället och enskilda människor. Likaså bör kommittén i den utsträckning det är möjligt analysera de samhällsekonomiska konsekvenserna i vid mening av de härledda framtidsbilderna.”

Jag skall inte ta kammarens tid i anspråk för ytterligare citat ur kommittédirektiven, men det finns flera intressanta saker i dem. F. ö. har Svante Lundkvist som vår talesman vid tidigare tillfällen i denna kammare utvecklat vår skeptiska inställning till att ge ett i och för sig angeläget utredningsarbete så vidlyftiga direktiv att risken är stor att ingenting blir utträttat.

Enligt vår mening är det i dessa sammanhang mera konstruktivt att utredningsmässigt dela upp ett stort problemkomplex och prioritera vissa områden.

En fråga som lämpligen borde ges förtur är vårt förslag från föregående riksmöte om behovet av en särskild lagstiftning för att värna om naturresurserna, en övergripande naturresurslag med vars hjälp kraven på hushållning och omsorg om naturresurserna kan ställas. Denna fråga har enligt riksdagens beslut också överlämnats till kommittén.

I centermotionen yrkas att riksdagen uttalar sig för att kommunernas gemensamma planeringsförutsättningar präglas av en ekologisk grundsyn. Hur detta skall gå till beskrivs inte närmare.

Utformningen av de gemensamma planeringsförutsättningarna, eller GPF som det vanligen förkortas, är – som utskottet också mycket riktigt påpekar – en kommunal angelägenhet. Att bifalla centerns yrkande i detta sammanhang skulle enligt vår mening vara att kränka den kommunala självstyrelsen.

Det måste givetvis stå varje kommunledning fritt att själv bestämma vilka riktlinjer man vill ge för den långsiktiga kommunala planeringen. Riksdagen bör därför i enlighet med den socialdemokratiska reservationen entydigt avslå yrkande 2 i centermotionen. Yrkande 6 i samma centermotion är mycket allmänt utformat och kan bara antas hänsyfta på de delar av motionen som närmast har karaktären av valtal. Det bör därför enligt vår mening inte bli föremål för någon åtgärd från riksdagens sida.

När det slutligen gäller vår egen motion 1978/79:1989 om avgiftsfinansiering av kostnaderna för tillståndsgivning och kontroll av miljöfarlig verksamhet, så har syftet i huvudsak tillgodosetts genom den utredning som nu är tillsatt.

Herr talman! Jag kan mot denna bakgrund endast yrka bifall till utskottets hemställan under mom. 1. I övrigt yrkar jag bifall till den socialdemokratiska reservationen.

EINAR LARSSON (c):

Herr talman! Problematiken bakom detta utskottsbetänkande gäller egentligen attityder till det svenska utredningsväsendet. Det framkommer ju i många riksdagsdiskussioner önskemål – enskilda ledamöter och olika partier har olika förväntningar och gör olika beställningar. Det normala är att motionärer önskar att skilda utredningar skulle ha haft mer vida direktiv och litet större rättigheter i olika avscenden.

Den fråga som vi diskuterar i dag har en något annorlunda karaktär. Den bygger nämligen på den kritik som ofta har framförts mot att den nu sittande miljö- och naturresursutredningen har fått litet för vida direktiv. Jag vill till detta bara göra den kommentaren att det väsentliga kanske inte är den exakta utformningen av direktiven i vad gäller utredningsuppdragets omfattning eller de möjligheter som utredningen ges. Det väsentliga i en resultatpolitik är ändå vad en utredning så småningom kommer fram till, vilka förslag som blir följden härav och vilka ställningstaganden som vi en gång får möjlighet att påverka.

De som står bakom reservationen har nu bestämt sig för att den aktuella utredningen inte har möjlighet att lägga fram några vettiga förslag. Denna fråga skall dock ses mot bakgrunden av att det i ärendet föreligger tre motioner av partimotionskaraktär, väckta under den tid när folkpartiet ensamt hade regeringsansvaret, och att partierna självfallet följer upp sina motioner i utskottet. Vi har i jordbruksutskottet funnit att de önskemål som framförs i två av partimotionerna redan mycket väl ryms inom de befintliga direktiven till miljö- och naturresursutredningen. Utskottet har inte kunnat tänka sig att stanna inför ett ställningstagande innebärande att utredningens möjligheter att göra ett vettigt arbete döms ut i förväg. De förväntningar som ligger bakom den tredje partimotionen tycks redan vara så klart tillgodosedda – det framhölls också av Jan Fransson – att ingen av utskottets ledamöter har yrkat bifall till denna socialdemokratiska motion.

Jag har, herr talman, med tanke på det anförda svårt att inse att detta ärende har sådan karaktär att ett beslut för eller emot reservationen skulle ha

någon nämnvärd betydelse för det som är den viktiga frågan i detta sammanhang, nämligen vad som skall hända med våra naturresurser och vår miljö.

Jag vill med detta, herr talman, yrka bifall till utskottets hemställan.

JAN FRANSSON (s) replik:

Herr talman! Einar Larsson säger att vi från socialdemokraternas sida har bestämt oss för att miljö- och naturresursutredningen inte kommer att kunna lägga fram några vettiga förslag. Det är fel. Vi har visst inte bestämt oss för något sådant. Men vi har tydligen fått rätt i vår kritik av direktiven, eftersom utredningen efter två år ännu inte har kommit med några delbetänkanden, trots att det i direktiven skrevs att den snabbt skulle lägga fram sådana.

EINAR LARSSON (c) replik:

Herr talman! Jag vill med tacksamhet notera Jan Franssons nyanserade bedömning i detta avseende. Andra representanter för det socialdemokratiska partiet har tidigare riktat ännu hårdare kritik mot utredningen än vad Jan Fransson har gett uttryck för här i dag. Jag tycker alltså, herr talman, att det är riktigt att vi inte i förväg dömer ut utredningen. Även om det inte har droppat några delbetänkanden från utredningen, tycker jag att den bör ges en chans.

JAN FRANSSON (s) replik:

Herr talman! Einar Larsson skall inte missförstå mig. Även om vi vidhåller vår kritik, tycker vi att utredningen är angelägen. Vi anser alltså att den har fått helt orimliga direktiv för framläggande av en produkt som riksdagen konkret skall kunna ta ställning till. Det är det vi är kritiska till.

Det hade varit bättre om man hade låtit göra en utvärdering av det omfattande utredningsarbete som pågår på naturresursområdet. En sådan utvärdering skulle kunna belysa tillgången till de icke förnyelsebara naturresurserna och de anspråk som inom överskådlig framtid ställs på dem. Med en sådan utvärdering som grund skulle den översiktliga fysiska riksplaneringen kunna utvidgas till att omfatta även de naturresurser som i dag inte omfattas av den fysiska riksplaneringen. Det vore alltså ett bättre sätt att angripa dessa frågor på.

ARNE ANDERSSON i Ljung (m):

Herr talman! Naturresurs- och miljökommitténs tillsättning stöddes av moderata samlingspartiet. För ett år sedan utvecklade vi i en partimotion några tankar om kommitténs möjligheter att någorlunda snabbt kunna redovisa ett resultat. Med detta i minnet har vi föreslagit att man när det gäller begreppet ekologisk grundsyn borde försöka komma fram till en närmare precisering helt enkelt för att möjliggöra för utredningen att arbeta något snabbare. Det är viktigt att erinra om att vi satte lika stort värde på att kommittén arbetade med inriktning på förebyggande åtgärder inom miljö-
vården. Vi tycker att det är värdefullt att komma bort från dagens situation,

då man kanske mest inskränker sig till att reparera miljöskador. I stället går man nu över till att förebygga miljöskador. Dessa var tankarna bakom den moderata motionen.

Låt mig säga ett par ord om den reservation som socialdemokraterna har fogat till utskottets betänkande. Jag behandlar reservationen såvitt den gäller vår motion. Reservationen är, herr talman, ganska ovanlig. Oftast skrivs en reservation till förmån för någonting som man vill åstadkomma, för det mesta med anledning av en motion. I detta fall har socialdemokraterna skrivit en reservation om sättet att avslå ett par andra motioner – en moderatmotion och en centermotion.

Efter herr Franssons deklaration nyss att socialdemokraterna med allvar ser på det arbete som kommittén har att utföra tycker jag verkligen att socialdemokraternas förslag att avstyrka vår begäran om en precisering ter sig mycket underligt. Ni föreslår att utskottets yttrande borde innehålla ett uttalande om att direktiven är "av en hög abstraktionsnivå när det gäller att ange riktlinjer för den framtida resurs- och miljöpolitiken". Sedan fortsätter ni: "De önskemål som framförts i motionen 1978/79:1440 kan enligt utskottets mening inte i nämnvärd mån bidra till den konkretisering och precisering av utredningsdirektiven som i och för sig hade varit önskvärda." Detta, herr Fransson, är väl att vara synnerligen pretentiös. Ni tillför ju ingenting i själva sakfrågan utan säger bara att den här motionen bör avslås. Det hade, enligt min mening, funnits skäl att konstatera, att även om moderata samlingspartiets motion är alltför anspråkslös, är den trots allt bättre än ingenting. Ni vill ju avslå den utan att ha någonting annat att komma med. Jag delar faktiskt Einar Larssons uppfattning att det kunde ha sett ut som om ni inte tycker att det här arbetet över huvud taget är önskvärt. Efter herr Franssons senaste deklaration att detta inte är er mening blir er inställning helt enkelt oförståelig.

Herr talman! Ungefär samtidigt som vi skrev vår partimotion, i januari i fjol, höll Anders Dahlgren ett anförande, som återgavs i tidskriften Sveriges Natur, 1979:1. Jag ber att få citera Anders Dahlgren, eftersom det har betydelse i sammanhanget. Han sade bl. a. följande:

"Ytligt sett kan det förefalla som om jag med en samhällsutveckling, baserad på en ekologisk grundsyn avsåg att utforma ett samhälle, där all mänsklig verksamhet inlemmats i ett totalt ekologiskt system – där människan helt underordnar sig naturens lagar. Detta vore emellertid att gå väldigt långt. -- --"

Det jag avser med ekologisk grundsyn är i stället en realistisk målsättning, nämligen att pröva hur vi vid utformningen av det framtida samhället i större utsträckning än hittills skall kunna ta hänsyn till det kunnande, som finns inom de ekologiska vetenskaperna."

Vi tycker att detta är en mycket bra precisering, och vi har följaktligen ingen anledning att vidare driva vårt krav på tilläggsdirektiv. Om ministern har den uppfattningen att det är så här direktiven skall läsas på denna punkt, då finner vi det tillfredsställande. Därför har vi nöjt oss med den behandling motionen har fått i utskottet.

Kvar står alltså frågan hur socialdemokraterna kan framhärda i sin uppfattning att utredningen är bra och värdefull men samtidigt avslå förslag till åtgärder i samma riktning, dvs. för att åstadkomma precisering. Det är att lämna ett ovanligt dåligt bidrag till kampen om miljövärden, ett uttryck som också ni använder. Det skulle vara roligt att höra Jan Fransson utveckla detta litet närmare.

JAN FRANSSON (s):

Herr talman! Moderaterna vill ha preciseringar av begreppet ekologisk grundsyn. Jag frågar mig hur många tolkningar av detta litet underliga begrepp som kommittén skall ha, innan den nästa år skall avsluta sitt arbete. Det finns risk för att det skapar mer förvirring än reda i kommitténs arbete, och det är motivet för vår ståndpunkt att moderaternas motion skall avslås. Enligt vår mening är det fullt tillräckligt med 1972 års riksdagsbeslut rörande riktlinjer för den fysiska riksplaneringen, som innebär att det ekologiska betraktelsesättet, på sätt som det där är utvecklat, skall komma till uttryck på alla planeringsnivåer, bl. a. de regionala och kommunala.

ARNE ANDERSSON i Ljung (m):

Herr talman! Jag vill bara kort kommentera detta. Har man den inställningen till problemet att en precisering, såsom den här är framförd – i så god tid att den finns intagen i utskottsbetänkandet – mer skapar förvirring än klarhet, då är det alldeles självklart att man inte är särskilt angelägen om att nå samförstånd på den här punkten. Det är ändå så, Jan Fransson, att det var det saken gällde.

Överläggningen var härmed avslutad.

Mom. 1

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. 2–4

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen av Svante Lundkvist m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Jan Fransson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller jordbruksutskottets hemställan i betänkande 25 mom. 2–4 röstar ja.

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen av Svante Lundkvist m. fl.

Nr 89

Onsdagen den
20 februari 1980

*Naturresurs- och
miljöpolitiken
m. m.*

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Jan Fransson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 166

Nej - 165

§ 7 Föredrogs

Arbetsmarknadsutskottets betänkanden

1979/80:13 med anledning av redogörelsen 1979/80:3 för riksdagens lönedelegations verksamhet under år 1979

1979/80:14 med anledning av propositionen 1979/80:73 om garanti för lån till Stiftelsen Samhällsföretag

Kammaren biföll vad utskottet i dessa betänkanden hemställt.

§ 8 Kammaren åtskildes kl. 10.28.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Germert